

Руденко Л.Д. До питання про визначення поняття магістральних трубопроводів / Л.Д. Руденко // Економіко-правові дослідження в ХХІ столітті: напрямки удосконалення правового забезпечення економічної безпеки держави : матер. Чотирнадцятої міжд. науч.-практ. інтернет-конф. (г. Київ, 1-10 грудня 2014 року) / науч. ред. чл.-корр. НАПрН України В.А. Устименко ; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. - Чернігів : Десна Поліграф, 2015. - С. 49-52.

Руденко Людмила Дмитрівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загально-правових дисциплін
Державного вищого навчального закладу

«Українська академія банківської справи Національного банку України», м. Суми

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ МАГІСТРАЛЬНИХ ТРУБОПРОВОДІВ

Магістральні трубопроводи є одним з необхідних елементів забезпечення енергетичної безпеки України. Нафто- та газопроводи входять до нафтогазової галузі, Єдиної газотранспортної системи України. Виходячи з того, що повне забезпечення країни природним газом власного видобутку на теперішній час неможливе, особливого значення набуває використання Україною можливостей транзитної держави для підтримання енергетичної стабільності, що вказує на необхідність забезпечення стабільного та надійного функціонування магістральних нафто-, газопроводів та всієї системи магістральних трубопроводів в цілому. Від виконання Україною своїх транзитних зобов'язань щодо газу та нафти у країни Європи залежить її репутація на міжнародному рівні. Обумовлене вказує на необхідність чіткого визначення на законодавчому рівні поняття магістральних трубопроводів.

Незважаючи на наявність спеціального нормативно-правового акта Закону України «Про трубопровідний транспорт», низки інших галузевих законів, слід вказати на недостатньо чітке розмежування на законодавчому рівні магістральних трубопроводів від промислових та розподільчих. До магістральних трубопроводів висуваються більш жорсткі вимоги щодо безпеки експлуатації, охорони, будівництва, ремонту. Вони мають більш важливе господарське значення. Тому визначення таких трубопроводів повинно бути чітким.

Виходячи з викладеного, метою тез є уточнення визначення магістральних трубопроводів, виходячи з їх господарського значення, технологічних особливостей, законодавчих вимог щодо порядку їх експлуатації та будівництва.

Виходячи з проведеного аналізу законодавства, доцільно виділити наступні відмінними ознаками магістральних трубопроводів:

- функціонування як самостійного технологічного комплексу (промислові трубопроводи не є самостійними комплексами, вони є складовою майна окремих підприємств);
- здійснення такими трубопроводами транзитних міждержавних, міжрегіональних поставок продукції (промислові трубопроводи виконують локальні функції збору речовин та газів у межах окремого підприємства, забезпечують потреби тільки окремої господарської організації, не пов'язані технологічно з діючими магістральними трубопроводами);

- проектування і будівництво згідно з державними будівельними нормами щодо магістральних трубопроводів (щодо промислових трубопроводів висовуються менш жорсткі вимоги, для розподільчих трубопроводів затверджені окремі спеціальні технічні нормативи експлуатації та будівництва);
- особливий порядок охорони виходячи з їх стратегічного значення та потенційної небезпеки;
- спеціальні правила введення в експлуатацію та виведення з експлуатації (ця ознака є характерною тільки щодо магістральних нафто-, газопроводів).

Окрім цього, тарифи за транспортування речовин та газів магістральними та розподільчими трубопроводами відмінні, хоча і пов'язані між собою, виходячи з нормативно встановленого механізму ціноутворення у цій галузі.

Аналіз положень Закону України «Про трубопровідний транспорт» та інших спеціальних законів вказує, що наявність всіх перелічених ознак є необхідною тільки щодо магістральних нафто-, газопроводів. Для всіх інших магістральних трубопроводів обов'язковим є тільки критерій проектування та будівництва згідно з державними будівельними нормами щодо магістральних трубопроводів, тобто технічна ознака магістрального трубопровідного транспорту.

Аналіз наукової літератури дозволяє виділити наступні додаткові ознаки: транспортування на великі відстані, функціонування як єдиний технологічний комплекс [1, с. 183], необхідність забезпечення більш великого вантажопотоку у порівнянні з промисловими трубопроводами, супутніх транспортуванню виробничих процесів [2, с. 37, 39], тяжіння до монополізму та інтеграції з фінансовим капіталом [3, с. 114; 137-138; 4, с. 21] визначаються як притаманні тільки магістральному трубопровідному транспорту.

За відсутністю спеціального нормативно-правого акту у галузі магістральних трубопроводів, російська судова практика виробила поряд з технологічним критерієм ще дві додаткові відмінні ознаки магістральних трубопроводів: технологічна єдність всієї системи магістральних трубопроводів, наявність комерційного вузла обліку.

Проведений аналіз вказує на доцільність закріплення на законодавчому рівні поряд з технічним критерієм додаткових ознак магістральних трубопроводів, а саме: магістральним трубопроводом є технологічний комплекс, що функціонує як єдина система і до якого входить окремий трубопровід з усіма об'єктами і спорудами, зв'язаними з ним єдиним технологічним процесом, або кілька трубопроводів, спроектовані та збудовані згідно з державними будівельними вимогами щодо магістральних трубопроводів, якими здійснюються транзитні, міждержавні, міжрегіональні поставки продуктів транспортування споживачам, підготовлених відповідно до вимог для транспортування від комерційного

вузла обліку, пункту приймання продукції до пункту її передачі, технологічного зберігання або перевалки на інший вид транспорту.

Таким чином, проведений аналіз вказує на недосконалість законодавчого визначення магістральних трубопроводів. Закон України «Про трубопровідний транспорт» визначає як обов'язковий тільки технічний критерій магістрального трубопровідного транспорту (проекування та будівництво згідно з державними будівельними вимогами щодо магістральних трубопроводів), що створює небезпеку будівництва суб'єктами господарювання приватних та комунальних магістральних трубопроводів при необов'язковому виконанні ліцензійних вимог щодо транспортування окремих речовин та газів такими трубопроводами, оскільки вони можуть обслуговувати внутрішні потреби окремого суб'єкта господарювання і не бути технологічно пов'язаними з діючою системою державних магістральних трубопроводів. Тому доцільно у Законі України «Про трубопровідний транспорт» закріпити наступне визначення магістральних трубопроводів: магістральним трубопроводом є технологічний комплекс, що функціонує як єдина система і до якого входить окремих трубопровід з усіма об'єктами і спорудами, зв'язаними з ним єдиним технологічним процесом, або кілька трубопроводів, спроектованих та збудованих згідно з державними будівельними вимогами щодо магістральних трубопроводів, якими здійснюються транзитні, міждержавні, міжрегіональні поставки продуктів транспортування споживачам, підготовлених відповідно до вимог для транспортування від комерційного вузла обліку, пункту приймання продукції до пункту її передачі, технологічного зберігання або перевалки на інший вид транспорту.

Література:

1. Тарасов М. А. Транспортное право. — Ростов: Изд. Ростовского университета, 1968. — 236 с.
2. Садиков О. Н. Правовые вопросы газоснабжения. — М.: Государственное издательство юридической литературы, 1961. — 187 с.
3. Деревянко Б. В. Правове регулювання створення та діяльності промислово-фінансових груп : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Деревянко Богдан Володимирович. — Донецьк, 2004. — 227 с.
4. Деревянко Б. Щодо необхідності створення промислово-фінансових груп (економіко-правові аспекти) / Б. Деревянко // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 5. — С. 20—23.